

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационния труд
на докторантката Миглена Драгова Тренчева
на тема: „Анализ на основните показатели и регулатори на банковата дейност в
съответствие с промените в банковите и счетоводни стандарти”

Рецензент: Проф. д. и. н. Велчо Стоянов от катедра „Финанси” при УНСС – София

Научен ръководител: Доц. д-р Елена Ставрова

Очевидно и безспорно е, че темата на дисертационния труд на докторантката Миглена Др. Тренчева е актуална и е разработена на широка теоретико-практическа основа, включително и активно и широко използване на математически формули и средства. След запознаването с нейното съдържание тя /дисертацията/ ми направи доста добро впечатление. Оказва се, че докторантката Тренчева на доста широка общо теоретическа, практическа и математическа основа цялостно и убедително е разработила темата си.

Характерно е, че тя е ползвала обширна литература – 164 български и чужди литературни източници, 39 интернет-източници и 19 нормативни уредби или общо 222 източника.

Обект на дисертационния труд в теоретичен план, е главно банковия риск, капиталовата адекватност, включително ликвидността и съдържанието на банковата сфера и нейната твърде съществена страна на дейността на банките.

Предметът на дисертационния труд има за основни проблеми създаването и импретирането на счетоводна информация за капитала и капиталовата адекватност на търговските банки.

Целта на дисертационния труд е да направи /осъществи задълбочено изследване на теоретико-метеорологическите аспекти на финансово-счетоводния анализ и надзор по отношение на капитала и капиталовата адекватност, включително и чрез осъществяването на практически изследвания и характеристики върху параметрите на

капиталовата адекватност на търговските банки в България за периода 1990 - 2017 година.

Формулират се и се излагат във въведението и шест основни задачи, които ги смятам, че са добре изпълнени. Те са следните:

1. Да се изследват някои основни показатели и промени в банковата система;
2. Да се изследва банковия риск като икономическа категория, която се отчита, анализира, наблюдава и се осъществява надзор;
3. Да се изследва влиянието на нормативната рамка в процеса на наблюдение на банковия риск и методологията за счетоводното отчитане на банките;
4. Да се направи научно изследователска интерпретация на същността на Базел III и да се направи критичен анализ на надзорните изисквания за капиталова адекватност;
5. Да се отрази важността на финансово-счетоводния анализ на капиталовата адекватност на търговските банки, като съществен елемент на управлението и надзора на банките;
6. Да се направи практическо изследване на структурата и динамиката на нивото на капитала и капиталовата адекватност на търговските банки в България за периода 1997 г. – 09.2017 г. и върху основните резултати от него да се направят изводи за нивото на капитала в банковата сфера, както и предложения целящи подобряване на анализа и управлението на капиталовата адекватност на банките.

Следователно, може да се каже, че обектът, предметът, целта и задачите на дисертационния труд са успешно изпълнени.

В структурно отношение дисертационния труд е обособен в следните четири глави, а именно:

Глава първа. Променяща се макро-икономическа среда – фактор за еволюцията на българската банкова система; тя е обособена в три параграфа и три подпараграфа.

Глава втора. Теоретични аспекти на капиталовата адекватност, в която се налице три основни изяснявани проблеми, а именно:

- теоремата на Модилиани - Милър;
- разпоредбите на Базел I, II и III, и

- цената на банковия капитал като фактор на стабилността на банковата система.

Глава трета. Емпирично измерване на:

- математическите модели за изследване ролята на банковия капитал и капиталовата адекватност;
- изводите и препоръките и
- перспективите.

Глава четвърта. Актуални проблеми на регулирането на капиталовата адекватност, където се третира следните основни проблеми:

- нарастването на капиталовата адекватност;
- ливъридж и поемането на риск;
- нарастване на капиталовата адекватност и кредитирането и
- капиталови изисквания и въздействие върху лихви по заеми спрямо БВП.

От структурата и съдържанието на дисертационния труд се вижда и разбира, общотеоретичните основи са в широк теоретичен аспект, както спрямо критичната визия към нашите и чуждите автори, а се взема отношение и върху практическата дейност на банките, главно в сферата на капиталовата банкова адекватност включително активната и позитивната роля на банките в сферата на икономиката; отразява се и негативната роля на банковата система при финансовата криза преди около 10 години.

Смятам, че докторантката на една доста широка основа изяснява в теоретико-приложен аспект възможността за подобряване и повишаване ролята и значението на банковата система въобще и у нас в частност с оглед подобряването на националното стопанство. Дори са налице актуални и приносни моменти в представения дисертационен труд.

Споделям обосноваването от докторантката и формулирани от нея четири основни приносни моменти. Те са следните:

1. На база анализ на съществуващото теоретично познание и изследване на реализираните ефекти и получените резултати вследствие динамиката в регулирането и надзора върху капиталовата адекватност, като важен компонент, определящ стабилността и ефективното функциониране на банките, е доказана все по-нарастващата роля и значение за външния надзор регулиране върху участниците на банковия пазар за гарантиране вложенията в банки и ефективност на инвестиции в банков капитал.

2. Емпирично е установено с прилагането на иконометричен инструментариум, че в условията на икономически растеж (2000-2005 година) повишаване на капиталовата адекватност на банковия сектор предизвиква ръст на предлагането на кредити и като следствие се реализира нарастване относителния дял на проблемните и необслужваните кредити. През същия период се установява, нарастването на привлечените средства и вложения в банки, реализират и нарастване на позитивния ефект ефективността на вложенията на инвеститорите в банков капитал.

3. Доказана е връзката между равнището на капиталовата адекватност в периода 2005 – 2017 година е в пряка връзка с динамиката на печалбата след данъчното облагане. През изследвания период подобрената обезпеченост с капитал на банките води до подобряване равнището на тяхната ликвидност.

4. Категорично е установена връзката между съотношението на състоянието чрез делът на проблемните кредити в кредитния портфейл и възвращаемостта на банковите активи с тенденция към намаляване поради текущото влошаване състоянието на кредитния портфейл чрез делът на проблемните кредити в края на периода.

Обаче не ми изглежда напълно обоснован вторият приносен модел, доколкото, иконометричният анализ и неговият модел, който се свързва с периода до 2005 година. Нима нещата не се променят в определена степен и след това?

Както отбелязах в началото на рецензията докторантката доста широко и обосновано анализира, показва и доказва определени приносни моменти; те показват, че тя на широка теоретична основа, включително и в практически аспект, но и на математическа основа успешно изяснява и доказва своите приносни моменти.

Тъй като доста на широка и активна основа проверява да се прилага математическия подход бих искал да каже, че от векове се дискутира дали следва математиката да се прилага широко и активно и в социално-икономическите отношения или само статистиката и аритметиката. Освен това завършилият висше математическо образование сириецът Насим Талеб, които става един от висшите субекти-брокери в рамките на Ню Йорската фондова борса също смята, че не бива да се прекалява с математиката.

Подобни аспекти защитават и други съвременни автори. Така например американският кинорежисьор, Чарлс Фългесюн, направи филм, а след това написа и книга /”Хищническата нация”/, чрез които /филмът и книгата/ показва и доказва, че американската банкова система дори е престъпна. Вероятно е имал предвид и

настъпилата криза в началото на 2007 година, но дали кризите въобще и банково-финансовите кризи биха могли да се преодолеят изцяло и напълно?

Дъщерята на бившия канцлер на германия Хелмуд Шмит, респ. Сузане Шмит, към 30 г. е била активна служителка в рамките на Лондонския финансов пазар; тя е озаглавила своята книга "Пазар без морал" /С., 2015/, т.е. пазарите са неморални.

И в предходни рецензии съм споменавал посочените автори и техните книги и да се вземе отношение и по тях; обаче все още не срещам в литературата, почти не срещам отношение и по тях, а би следвало да го има. Може би причината е, че съвременния либерализъм величае пазара е едва ли не го обожествява, обаче и съзнателно и целенасочено го деформират, главно, но не само посредством офшорните зони. Вече дори и международните счетоводни стандарти се променят в интерес на грамадните супер-корпорации.

За съжаление в тази посока активно се премълчава и ролята и значението на Тайните политически общества /ТПО/, класическите от които са масоните, но след двете световни войни се създадох и около десет нови такива, най-известното от които е „Билдирбирг“, квалифицирано като „тайно световно правителство“.

Да припомня, че актуалната днес Истанбулска конвенция фактически е дело на Тайния план на масоните, която пренебрегва биологични исторически закони и цели да станем и бъдем джандъри!?

Съжалявам, че може би прекалах с тези данни и/или информация, която не случайно се пренебрегва включително и чрез т. нар. вече „фалшиви новини“, но не смятам, че следва да бъдем безразлични към почти всичко казано.

Накрая бих искал да изтъкна, че:

1. Авторефератът съответно отразява съдържанието и включва приносните моменти на дисертационния труд.
2. В статии и доклади, свързани с дисертацията, от които три са самостоятелни и три колективни; едната от самостоятелните публикации е математическа и на английски език.

И все пак банките са тези, които управляват парите в съвременния свят и те, заедно с грамадните корпорации се превръщат в главно съвременни структури. Именно поради това, дисертационният труд на докторантката Миглена Драгова Тренчева е актуална, богата и интересна, включително и с приносни елементи. Подсказвам и да погледне и от друг аспект на третираната от нея тематика и проблематика, свързана главно с банковата система, което евентуално да го направи в бъдеще, но смятам, че

дисертацията и напълно заслужава да придобие напълно позитивна оценка и декларирам, че убедено ще гласувам с „Да”, за да придобие научната степен „доктор” в професионалното направление 3.8 „Икономика” и сектор „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховане”.

Гр. София

01.08.2018 г.

Рецензент:.....

/Проф. дин. В. Стоянов/